

พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกผู้บริหารองค์การปกครองท้องถิ่นของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
The decision-making behavior of the local administrative organization of the
people of the Northeastern region

วีระนันท์ เชื้อนเพชร
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Weranun kieranpheth
Maha Sarakham Rajabhat University
Email. noiweeranant@gmail.com

วันที่รับบทความ: 20 มิถุนายน 2564; วันที่แก้ไขบทความ 14 กรกฎาคม 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 3 สิงหาคม 2564
Received: June 20, 2021; Revised: กรกฎาคม 14, 2021; Accepted: August 3, 2021

บทคัดย่อ

ผู้เขียนได้รวบรวมแนวคิดทฤษฎีจากนักวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกพฤติกรรมการตัดสินใจในการเลือกผู้บริหารองค์การปกครองท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือแล้ว พบว่า ลักษณะการแสดงพฤติกรรมที่แสดงออกทางการเมือง แบ่งเป็น 3 ระดับคือ 1) ระดับแค่สังเกตการณ์ 2) ระดับการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะต่างๆ และ 3) ระดับการเข้าไปเป็นหุ้นส่วนทางการเมืองกับนักการเมืองหรือองค์กรทางการเมือง สำหรับปัจจัยที่ส่งผลให้ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตัดสินใจเลือกตั้งผู้บริหารองค์การปกครองท้องถิ่น นั้นประกอบไปด้วยปัจจัยดังนี้ 1) ปัจจัยด้านการที่ต้องทำหน้าที่ตามกฎหมายของประชาชน 2) ปัจจัยด้านคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัคร 3) ปัจจัยด้านความนิยมชมชอบในกระแสความนิยมของพรรคการเมืองที่ผู้สมัครสังกัด และ 4) ปัจจัยด้านที่เกิดจากอิทธิพลการให้สิ่งของแลกเปลี่ยนในหวังเลือกตั้ง

คำสำคัญ: พฤติกรรมการตัดสินใจ, เลือกผู้บริหารองค์การปกครองท้องถิ่น

Abstract

The authors gathered theoretical concepts from academics and research related to decision-making behavior and decision-making behavior in choosing local government administrators of people in the Northeastern region. Politics is divided into 3 levels: 1) Observational Level 2) Level of political involvement in various ways and 3) Level of political partnership with politicians or political organizations. As for the factors that influenced the people in the Northeastern region to decide to elect the executives of the local government organizations. These factors consisted of the following factors: 1) the factor of the legal

obligation of the people, 2) the factor of personal qualifications of the applicant, 3) the factor of favorability of the political party to which the applicant belongs, and 4) Factors arising from the influence of exchange of goods in elections

Keywords: decision-making behavior, choosing the local administrative organization

บทนำ

นับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชปกครอง เป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในวันที่ 24 มิถุนายน 2475 ถือเป็นปฐมฤกษ์ในการ เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยของประเทศเข้าไปมีบทบาทในการกำหนดทิศทางของประเทศ สามารถกำหนดอนาคตของตนเองได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้มีความสอดคล้องกับหลักการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยที่อำนาจอธิปไตย เป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศนั้นเป็นของประชาชนโดยประชาชนจะใช้อำนาจในการออกกฎหมายผ่านรัฐสภา ใช้อำนาจบริหารผ่านคณะรัฐบาล และใช้อำนาจตุลาการผ่านระบบศาลต่าง จนทำให้ระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองในอุดมคติของหลาย ๆ ประเทศจนทำให้สะท้อนลักษณะที่เห็นได้อย่างชัดเจนของประชาธิปไตยที่ว่า รัฐบาลได้อำนาจมาจากประชาชน หรือโดยความยินยอมพร้อมใจจากประชาชน ดังนั้นประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศตลอดเวลาผ่านระบบกลไกต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ หรือการให้สิทธิประชาชนที่จะแสดงบทบาทหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ได้โดยตรง และการกระทำของรัฐบาลทุกอย่าง ต้องรับผิดชอบต่อประชาชน (สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. 2527 : 33)

ถึงอย่างไรก็ตาม กว่า 80 ปี ที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศมาแล้วนั้น แม้อำนาจอธิปไตยจะเป็นของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชนก็ตาม แต่ในความเป็นจริงที่เกิดขึ้นแล้วการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนก็ยังมีน้อยอยู่มาก การตื่นตัวทางการเมืองน้อย และประชาชนส่วนใหญ่เป็นผู้รับมากกว่าผู้กระทำ ดังนั้นอำนาจส่วนใหญ่ในการปกครองประเทศจึงไปตกอยู่กับชนชั้นนำหรือชนชั้นปกครองของประเทศ ที่เรียกกันว่า “อมาตยาธิปไตย” ซึ่งมากจากชนชั้นเจ้าขุนมูลนาย ชนชั้นข้าราชการ ทหาร ตำรวจ รวมถึงนักธุรกิจ พ่อค้า คหบดีชั้นสูง เป็นต้น ไม่เป็นไปตามหลักการของการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั่นก็คือการมีรัฐธรรมนูญไว้เป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ ซึ่งประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญมาแล้วหลายฉบับที่ประกาศใช้แล้วก็เลิกใช้โดยส่วนมากสาเหตุหลักที่ต้องเปลี่ยนเนื่องมาจากผลพวงของการปฏิวัติรัฐประหาร จนกระทั่งการตื่นตัวของนักเรียนนิสิตนักศึกษาและประชาชน ในการเรียกร้องประชาธิปไตยเมื่อเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 แล้วได้ขยายตัวออกไปยังประชาชนโดยทั่วไทย จนเกิดมีกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับ ปี พ.ศ. 2540 ประกาศใช้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญที่ต้องการให้คนไทยทุกคนในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง สร้างความเข้มแข็งให้นักการเมืองและพรรคการเมือง เพื่อให้พรรคการเมืองสามารถดำเนินนโยบายสาธารณะเพื่อคนทุกคนในสังคมและทุกภาคส่วนได้รับประโยชน์จากการเมือง

การปกครองในระบอบประชาธิปไตย เกิดความเสมอภาคในทุกมิติ นักการเมือง พรรคการเมืองเข้มแข็งไม่ถูกชี้นำจากภาคราชการ เมื่อเป็นเช่นนี้หลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ฉบับ ปี พ.ศ. 2540 (สนุค สิงห์มาตรและสัญญา เคนาภูมิ. 2558 : 92) จึงทำให้กระแสประชาธิปไตยกลับมาเฟื่องฟูในสังคมไทยอีกครั้ง นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่ทำให้ประชาชนชาวไทยตื่นตัวในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ในที่สุดกระแสประชาธิปไตยของโลกได้มีอิทธิพลเข้ามาขับเคลื่อนให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้พัฒนาไปสู่การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคประชาชน จนมีความรู้สึกประหนึ่งว่า “การเมืองเป็นเรื่องที่ประชาชนต้องรับผิดชอบร่วมกัน การใช้อำนาจทางการเมืองล้วนมีผลต่อวิถีชีวิตของประชาชนทั้งสิ้น” (สมบัติ อารังธัญวงศ์. 2549 : 562 - 563)

องค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นการปกครองรูปแบบหนึ่งที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลและมีอิสระในการปกครองตนเองตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 มาตรา 7 ในจังหวัดหนึ่งให้มีองค์การบริหารส่วนจังหวัดประกอบด้วยสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดและนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด และมีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือตามกฎหมายอื่น ซึ่งถือว่าองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นในเขตครอบคลุมทั้งจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นรูปแบบการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในจังหวัดโดยมีนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นผู้บริหารมาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรงดังบัญญัติไว้ในมาตรา 35 ให้้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดคนหนึ่งซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ส่วนอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้นมีบัญญัติไว้ในมาตรา 45/1 การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด การจัดทำงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบ การประเมินผล การปฏิบัติงาน และการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับว่าด้วยการนั้น และหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด(พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2562) จะเห็นได้จากการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดในอดีตที่ผ่านมา นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดจะต้องได้รับเลือกจากหัวหน้ากลุ่ม หรือคหบดี ผู้มีอิทธิพล นักการเมืองทั้งระดับชาติ ระดับท้องถิ่น พ่อค้านักธุรกิจหรือคนที่มาจากพรรคการเมืองที่มีความนิยมในพื้นที่จังหวัดนั้นๆเป็นหลัก ซึ่งส่งผลทำให้ประชาชนไม่ค่อยให้ความสำคัญกับเลือกนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอย่างจริงจังเท่าที่ควร และทำให้กลุ่มผู้คุมอำนาจทางการเมืองในจังหวัดถือโอกาสหาประโยชน์จากการรวมกลุ่มกัน แสวงหาผลประโยชน์จากการเมืองระดับจังหวัดอยู่ในเฉพาะกลุ่มที่อยู่ใกล้ชิดผู้สมัคร และเมื่อได้รับเลือกตั้งแล้วก็ไม่ได้ใส่ใจความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นเท่าใดนัก แต่ปัจจุบันพบว่า ได้มีกลุ่มการเมืองระดับชาติได้หันมาให้ความสนใจลงมามีส่วนร่วมในการเมืองในระดับท้องถิ่นมากขึ้น โดยอาศัยคะแนนความนิยมของนักการเมืองในระดับชาติหรือพรรคการเมืองในระดับชาติลงมามีส่วนร่วมในการเมืองในระดับท้องถิ่นกันมากขึ้น

การเลือกนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยวิธีที่จัดให้มีการเลือกตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2563 ที่ผ่านมานั้นได้มีพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองในระดับชาติได้หันมาส่งผู้สมัครในนามพรรคหรือกลุ่มการเมืองซึ่งมาจากการเลือกตั้งกันมากขึ้นเพื่อหวังแย่งชิงความนิยมจากประชาชนโดยตรง ทุกวันนี้ต้องยอมรับว่าการเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้อง และกระทบต่อชีวิต และความเป็นอยู่ของประชาชนทุกคนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การที่ประชาชนทำหน้าที่โดยไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้แทนของประชาชน ไม่ว่าจะในระดับชาติหรือในระดับท้องถิ่น ย่อมมีความหมายและความสัมพันธ์ซึ่งเชื่อมโยงไปถึงทิศทางของการพัฒนาประเทศ กล่าวคือ หากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งในทุกระดับ โดยเลือกคนดี มีคุณภาพ มีความเสียสละ มีความรับผิดชอบต่อบ้านเมือง ก็จะได้คนดีไปบริหารบ้านเมืองช่วยกันพัฒนาประเทศ ทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์ แต่ในทางกลับกัน หากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศไปใช้สิทธิเลือกตั้งในทุกระดับ แต่เลือกผู้แทนโดยเห็นแก่ อามิสสินจ้าง หรือผลประโยชน์ไม่ได้พิจารณาถึง ความรู้ ความสามารถของผู้สมัครเลือกตั้ง เมื่อเป็นเช่นนี้ย่อมส่งผลกระทบเสียหายต่อการบริหารของประเทศ หรือการบริหารในระดับท้องถิ่น เนื่องจากผู้สมัครที่ได้รับการเลือกตั้งขาดความรู้ ความสามารถ อดุมการณ์ของการเสียสละ มุ่งแต่ประโยชน์ส่วนตน มากกว่าประโยชน์ส่วนรวม (อมร รักษาสัตย์, 2544: 87)

จากเหตุผลข้างต้นทำให้ผู้วิจัยเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทางการเมืองในพื้นที่จังหวัดโดยตรงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยวิธีที่ถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทางด้านการเมืองมากพอสมควรพร้อมทั้งต้องการทราบว่าในช่วงการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมาว่ามีพฤติกรรมอย่างไรบ้างที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกของประชาชน ตลอดจนทั้งต้องการทราบถึงปัญหาหรือข้อเสนอแนะอย่างไร เมื่อทราบถึงว่ามีปัจจัยใดบ้างที่เป็นสาเหตุหรือปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดแล้ว ผู้วิจัยมีความเชื่อว่าพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกผู้บริหารท้องถิ่นที่ได้จากงานวิจัยนี้จะเป็นข้อมูลที่สำคัญต่อการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นตัวชี้วัดถึงระบอบการพัฒนาการเมืองการปกครองได้ต่อไป

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมือง

กนก วงษ์ตระหง่าน, (2528: 89) อธิบายว่า ความนิยมทางการเมืองจะสามารถเห็นได้ชัดจากพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นต้นว่า การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งทำให้คนทั้งที่ตัดสินใจแล้วว่าจะเลือกผู้สมัครคนใด เปลี่ยนใจไปเลือกผู้สมัครคนอื่นมีจำนวนเพียงเล็กน้อยเท่านั้น และในจำนวนที่เปลี่ยนใจไปนั้น เป็นพวกที่ได้รับอิทธิพลจากความกดดันของกลุ่มที่นิยมพรรคการเมือง (กลุ่ม Primary) ยิ่งกว่าจะเป็นอิทธิพลของประเด็นนโยบายที่ใช้ในการหาเสียง นอกจากนี้ยังพบว่า มีคนจำนวนเพียงเล็กน้อยเท่านั้นที่มีการสื่อสารติดต่อกับพรรคการเมืองที่ตนไม่สังกัดและที่สำคัญ คือ อาชีพ ที่อยู่อาศัย (ชนบท ในเมือง) ศาสนา และอุปนิสัยการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของบุคคลในอดีตเป็นตัวกำหนดที่สำคัญต่อพฤติกรรมการไปลงคะแนนเสียง

เลือกตั้งของบุคคลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนความนิยมทางการเมืองของประชาชนจะกล่าวได้ว่า อิทธิพลของการนิยมทางการเมืองของประชาชน ทำให้ทราบอัตราจำนวนของความนิยมพรรคและเปลี่ยนแปลงการนิยมพรรคในแต่ละช่วงสมัยมีเพียงเล็กน้อย “กลุ่มบุคคล (ที่เปลี่ยนความนิยมพรรค เป็นกลุ่มบุคคลที่สนใจการเลือกตั้งน้อยที่สุดสนใจรับฟังข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชนน้อยที่สุด ตัดสินใจล่าช้ากว่าพวกอื่นชักชวนง่ายกว่าพวกอื่น และการชักชวนนั้นต้องทำโดยการติดต่อส่วนบุคคล ไม่ใช่ติดต่อโดยใช้ประเด็น นโยบายที่ใช้ในกรณีหาเสียงเลือกตั้งและความเข้าใจที่ว่าบุคคลที่เปลี่ยนใจไปเลือกผู้สมัครอื่นที่ตนไม่นิยมในระหว่างการแข่งขันหาเสียงเลือกตั้งเป็นการตัดสินใจที่ใช้เหตุผล ใช้สติสัมปชัญญะและถูกชักจูงโดยประเด็นปัญหาที่ใช้ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งเป็นความเข้าใจผิดโดยสิ้นเชิง แท้จริงนั้นกลับมีลักษณะตรงกันข้ามกับความเชื่อที่กล่าวมานั้นทั้งหมด”

แนวคิดพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (Political Participation Behavior)

แนวคิดหรือมโนทัศน์ (Concept) การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) ของประชาชน เป็นมโนทัศน์เรื่องหนึ่งในการศึกษาทางสังคมวิทยาการเมือง (Political Sociology) และโดยข้อเท็จจริงแล้วมโนทัศน์ หรือแนวคิดเช่นนี้มักเกิดในสังคมที่มีความเป็นประชาธิปไตยมากกว่าเนื่องจากในสังคมเช่นนี้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในรูปแบบต่างๆ มีความเป็นไปได้ค่อนข้างสูง เพราะระบบได้มีการเปิดช่องทางหรือโอกาสให้ประชาชนได้แสดงออกถึงความต้องการทางการเมืองได้ เพราะมันเป็นตัวชี้วัดสำคัญอันหนึ่งของความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งให้ความสำคัญกับประชาชนในฐานะที่เป็นแกนหลักการเคลื่อนไหวของสังคมการเมือง ที่ยืนยันหลักการว่า ในสังคมประชาธิปไตยอำนาจสูงสุดเป็นของประชาชน กล่าวคือ ประชาชนมีสิทธิและอำนาจอันชอบธรรมในการปกครองตนเอง ดังนั้น ประชาชนต้องมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยทั่วไปแล้ว จะเป็นตัวการส่งเสริมให้ระบอบประชาธิปไตยมีการพัฒนาขึ้น ในปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ๒๕๔๐ ได้เปิดช่องทางและมีเจตนารมณ์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน นอกจากนี้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนยังเป็นองค์ประกอบสำคัญของหลักการรัฐธรรมนูญ หากประชาชนมีความตื่นตัวและให้ความสนใจเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น จะส่งผลให้การปฏิรูปการเมืองบรรลุเป้าหมายเพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการกำหนดคุณภาพของนักการเมือง และสถาบันทางการเมืองบรรลุเป้าหมายเพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการกำหนดคุณภาพของนักการเมือง และสถาบันทางการเมืองไปในตัว ทำให้ผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครองได้มีโอกาสสื่อสารความหมายซึ่งกันและกัน ทำให้การดำเนินนโยบายทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ เป็นไปตามเจตจำนงของประชาชนมากขึ้น และในที่สุดจะทำให้สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ดังนั้น การศึกษาและการให้ความสนใจต่อเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นหัวข้อที่ควรแก่ความสนใจ มีนักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศให้ความหมายของ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้มากมาย ทั้งเหมือนกัน และแตกต่างกัน ทั้งในมุมมองที่กว้างและแคบ ขึ้นอยู่กับจุดยืนและแนวทัศน์ (Perspectives) ของนักคิดและนักวิชาการแต่ละสาขาและวัตถุประสงค์ของการศึกษานั้นๆ

อลิศรา ชูชาติ และคณะ, (2539: 17) กล่าวว่า โดยทั่วไปมีนักวิชาการอยู่สองสาขาที่สนใจศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองมาแต่ดั้งเดิม คือนักรัฐศาสตร์และนักสังคมวิทยาการเมือง ดังเห็นได้จากให้นิยามความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้แตกต่างกัน โดยเห็นว่าการกระทำที่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้นั้นจะต้องเป็นการกระทำที่มุ่งหวังจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลเป็นสำคัญ หากเป็นการกระทำที่ไม่หวังจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกนโยบายของรัฐบาล หรือเลือกบุคคลสำคัญที่สามารถกำหนดนโยบายของรัฐบาลได้แล้ว ก็ไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง จากการที่นิยามความหมายของนักวิชาการที่กล่าวมา เราอาจสรุปความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า เป็นการกระทำที่มีจุดมุ่งหมายที่จะเข้าไปมีอิทธิพล ต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาล หรือนโยบายของรัฐบาล หรือนโยบายสาธารณะ หรือการเลือกผู้นำรัฐบาล ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ซึ่งการกระทำดังกล่าวนี้อาจมีความสำคัญแตกต่างกันไป เมื่อลักษณะที่สำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองคือ การกระทำที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลในระดับต่างๆ ดังกล่าวแล้ว ดังนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองอาจเป็นไปได้ทั้งในแนวทางที่ถูกกฎหมายและวิถีทางที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย (Illegitimate) และเป็นการกระทำที่ใช้ความรุนแรง (Violence) เช่น การทำร้ายร่างกาย ทำลายทรัพย์สิน การปลุมนินทา ฯลฯ อย่างไรก็ตาม วิธีการเหล่านี้วิญญูชนที่มีสามัญสำนึกก็ไม่ควรพึงกระทำในสังคมประชาธิปไตย เพราะประชาธิปไตยมีเนื้อแท้ของการปฏิเสธความรุนแรงใดๆ และแม้ว่าผู้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองจะมีวัตถุประสงค์เพื่อกดดันรัฐบาล แต่ก็อาจไม่มีการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจของรัฐบาลแต่อย่างใด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอำนาจทางการเมืองของผู้มีส่วนร่วมว่ามีศักยภาพมากน้อยเพียงใด ส่วนบุคคลที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมดังกล่าวถือว่าเป็นผู้เฉยเมยทางการเมือง (Political Passivity) ซึ่งหมายถึงสภาวะที่บุคคลหลบตัวเองออกจากกิจกรรมเหล่านั้น หรือไม่รู้สึกรู้สีก่อกองกิจกรรมทางการเมืองใดๆ

แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่กล่าวมานี้ มักขัดแย้งกับสังคมเผด็จการและระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เสมอที่ไม่ต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง เนื่องจากเชื่อว่าประชาชนไม่สามารถปกครองตนเองได้ (Self Government) การให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองจะนำมาซึ่งความวุ่นวาย ทำให้ยากแก่การปกครอง ดังนั้น จึงเป็นภาระหน้าที่ของผู้ปกครองแต่ฝ่ายเดียวที่จะกำหนดความเป็นไปของสังคม หรือแม้กระทั่งชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน ในระบบเช่นนี้ จึงไม่ต้องให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น และแสดงออกถึงความต้องการของพวกเขาเองได้ ผลจากการที่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการต่อสู้เรียกร้องประชาธิปไตย ทำให้พวกเขาขาดจิตสำนึกและขาดการตระหนักถึงเรื่องสิทธิหน้าที่และการมีอำนาจของตนเอง ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนในปัจจุบัน คือ ในการเลือกตั้งทุกระดับชาวบ้านยอมขายสิทธิขายเสียงให้แก่กการเมืองที่ขาดอุดมการณ์แต่หวังผลชนะการเลือกตั้ง โดยไม่คำนึงว่าวิธีการแข่งขัน

ทางการเมืองของเขาจะถูกต้องหรือไม่ อันที่จริงแล้วระบบการเมืองที่ใช้เงินเป็นใหญ่นั้น เป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงความไม่มีอุดมการณ์ของผู้นำทางการเมือง และพรรคการเมืองไทยกลายเป็นการรวมตัวกันของกลุ่มคนจำนวนน้อยที่ใช้ทั้งพรรคพวกและเงินในการได้มาซึ่งอำนาจทางการเมือง ทั้งนี้เพื่อนำอำนาจนั้นไปหาผลประโยชน์ในตำแหน่งที่จะได้รับต่อไป ผู้นำประเภทยี้จึงไม่ได้ดำเนินนโยบายเพื่อผลประโยชน์ของชาติเป็นหลัก เมื่อคนรุ่นปู่ย่า ตา ยาย และพ่อ แม่ ขาดความรู้ความเข้าใจและขาดประสบการณ์ของการมีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย จึงเป็นการยากที่จะถ่ายทอดวัฒนธรรมและอุดมการณ์ประชาธิปไตยแก่คนรุ่นลูกหลานได้ ในปัจจุบันแม้ยอมรับกันว่าสังคมไทยมีการปกครองแบบประชาธิปไตยแล้ว แต่คนไทยส่วนใหญ่ก็ยังมีวิถีชีวิตแบบไพร่อยู่ คือ ไม่เอาใจใส่หรือมีความเมินเฉยทางการเมืองมาก เห็นว่าการเมืองเป็นกิจกรรมของคนบางกลุ่มที่มีอำนาจและมีเงินประชาชนทั่วไปไม่ควรเกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ผิด สาเหตุเพราะคนไทยส่วนใหญ่ไม่เอาใจใส่หรือมีความเมินเฉยทางการเมืองนี้เองจึงเป็นช่องทางให้นักฉวยโอกาสหรือผู้ที่มีอำนาจเงินหรืออิทธิพลในท้องถิ่นบางคนต้องการแสวงหาอำนาจและตำแหน่งทางการเมือง ใช้วิธีการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น การซื้อเสียง การฉ้อโกงทุกรูปแบบ ฯลฯ เพื่อให้ตนเองบรรลุเป้าหมายได้(อ่างใน อลิศรา ชูชาติ และคณะ, 2539: 19)

ในการพิจารณาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยทั่วไปจะพิจารณาจากจำนวนผู้ใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งต่อประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้ง นอกจากนี้แล้วการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพจะต้องส่งผลในทางสร้างสรรค์และคงไว้ ซึ่งระบบประชาธิปไตยและความเป็นประชาธิปไตยด้วยขั้นตอนในการตัดสินใจของประชาชนที่เกี่ยวกับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยทั่วไปจะมีการตัดสินใจอยู่ 2 ประการคือ

1. การตัดสินใจว่าจะมีบทบาทหรือไม่มีบทบาททางการเมือง
2. การตัดสินใจว่าเมื่อมีบทบาททางการเมืองแล้วจะมีแนวโน้มอย่างไร ในการมีบทบาท ทาง

การเมือง

การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน หากประชาชนตัดสินใจว่าจะมีบทบาททางการเมืองขั้นที่หนึ่งแล้ว มักจะสัมพันธ์ต่อมาถึงขั้นตอนที่สอง คือ การตัดสินใจต่อไปว่าจะมีบทบาททางการเมืองอย่างไรด้วย เช่น ในการเลือกตั้งทางการเมืองประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะตัดสินใจว่าตนจะไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และเมื่อตัดสินใจว่าจะออกเสียงเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครเลือกตั้งคนใดด้วย

นรนิติ เศรษฐบุตร สมคิด เลิศไพฑูรน์ และสายทิพย์ สุคติพันธ์ (2541 : 6 - 9) ได้สรุปกิจกรรมทางการเมืองที่จัดเป็นการมีส่วนร่วมหรือการแสดงออกทางการเมือง 6 ด้าน ดังนี้ 1) การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง 2) การอภิปรายวิพากษ์ วิจาร์ณทางการเมือง 3) การหาเสียงให้การสนับสนุนพรรคการเมืองหรือผู้สมัคร 4) การจัดตั้งและการเข้าเป็นกลุ่มกดดันทางการเมือง กลุ่มผลประโยชน์สาธารณะ 5) การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการเฉพาะตัว และ 6) การประท้วง การเดินขบวน การชุมนุมแสดง ความไม่พอใจ การลงชื่อประท้วง ตลอดจนการใช้ความรุนแรง (อ่างถึงใน เอกภาพ พลซื่อ. 2556 : 48)

จันทนา สุทธิจาริ (2544 : 412 - 414) ได้อธิบายเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ว่า “การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย” แบ่งเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบเป็นทางการ มีลักษณะที่กฎหมายรองรับให้กระทำได้ หรือต้องกระทำ ได้แก่ การเลือกตั้ง การใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การจัดตั้งและเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การมีส่วนร่วมโดยการรวมตัวเป็นกลุ่มผลประโยชน์

2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบไม่เป็นทางการ จะมีลักษณะที่ไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม และมีกฎหมายกำหนดข้อห้ามไว้อย่างชัดเจน ไม่มีกฎหมายรองรับว่าให้กระทำได้ ได้แก่ การเดินขบวนหรือชุมนุมประท้วง และการก่อความไม่สงบทางการเมือง

เจมส์ คีตสัน (2547 : 272 - 274) ได้กล่าวเกี่ยวกับรูปแบบและขั้นตอนการมีส่วนร่วมของบุคคลใดบุคคลหนึ่งในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง อาจมีส่วนร่วมในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือหลายขั้นตอน หรือทุกขั้นตอนก็ได้ โดยแบ่งเป็นขั้นตอนต่าง ๆ ตามประเภทของกิจกรรมไว้แตกต่างกัน ตามความคิดเห็นของนักวิชาการต่าง ๆ ดังนี้

ขั้นตอนที่ประชาชนควรมีส่วนร่วมไว้เป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติการ
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

Wirth ให้คำจำกัดความ การมีส่วนร่วมประกอบด้วย 3 มิติดังนี้ คือ

มิติที่หนึ่ง คือ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าจะทำอะไรควรทำอย่างไร

มิติที่สอง คือ มีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา ลงมือปฏิบัติการที่ได้ตัดสินใจ

มิติที่สาม คือ มีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน

นอกจากนี้ ยังได้เพิ่มเติมว่า สาระสำคัญของการมีส่วนร่วม ประการที่ 4 ที่นำมาพิจารณา คือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

โคเฮน และอัสฮอฟ ได้อธิบายและวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในแง่ของรูปแบบของการมีส่วนร่วม โดยได้แบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision-making) ซึ่งอาจเป็นการตัดสินใจตั้งแต่ในระยะเริ่มการตัดสินใจในช่วงของกิจกรรม และการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน (Implementation) ซึ่งอาจเป็นไปในรูปของการเข้าร่วม โดยการให้มีการสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริหารและการร่วมมือ รวมทั้งการเข้าร่วมในการร่วมแรงร่วมใจ

3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์ทางวัตถุทางสังคม หรือโดยส่วนตัว

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล (Evaluation) ซึ่งนับเป็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินงานกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป (สุเมธ แสงนิมมล. 2545 : 12)

วรทิพย์ มีมาก และคณะ (2547 : 48 - 49) ได้อธิบายความหมายของรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่สำคัญไว้อย่างน่าสนใจดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในรูปแบบของกลุ่มผลประโยชน์ การรวมตัวกันของบุคคลเป็นกลุ่มหรือองค์กรในสังคม จะมีเป้าหมายหลักอยู่ที่การรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มตนเท่านั้น โดยไม่มีเป้าหมายที่จะเข้าไปเป็นรัฐบาลเพื่อบริหารประเทศแต่อย่างใด สำหรับเป้าหมายของแต่ละกลุ่มจะแตกต่างกันไป บางกลุ่มอาจเรียกร้องให้รัฐบาลทำตามสิ่งที่กลุ่มตนต้องการ เช่น สมัชชาคนจนก็จะเรียกร้องให้รัฐแก้ไขปัญหาเรื่องที่ดินทำกิน หนี้สินของเกษตรกร ฯลฯ กลุ่มผู้ประกอบการเอกชนก็จะเรียกร้องให้มีการแก้ไขกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับเดิม หรือการออกกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับใหม่ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่กลุ่มของตน เช่น กฎหมายภาษี กฎหมายการค้าและการลงทุน ฯลฯ บางกลุ่มอาจเรียกร้องให้รัฐบาลจัดทำนโยบายหรือโครงการที่กลุ่มตนได้ประโยชน์ เช่น การสร้างบ่อนกาสิโน การขยายเวลาปิดสถานเริงรมย์ เป็นต้น

2. การมีส่วนร่วมในรูปแบบของพรรคการเมือง เป็นการเข้ามารวมกลุ่มกันของบุคคลที่มีความเชื่อทางการเมืองที่คล้ายคลึงกัน เป้าหมายหลักจะอยู่ที่การส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อไปทำหน้าที่ทั้งผ่านนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร อย่างไรก็ตาม การเข้ามารวมตัวกันรูปแบบพรรคการเมืองยังมีเป้าหมายอื่นอีก เช่น การให้การศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชน การดูแลและรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม การสร้างผู้นำทางการเมือง การควบคุมติดตามและตรวจสอบทางการเมือง ฯลฯ ในส่วนของประชาชนก็สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในพรรคการเมืองได้ เช่น การสมัครเป็นสมาชิกพรรค การเข้าประชุมพรรค การประชาสัมพันธ์กิจกรรมของพรรค การช่วยรณรงค์หาเสียงในช่วงที่มีการเลือกตั้ง ฯลฯ

3. การมีส่วนร่วมในรูปแบบของการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การไปออกเสียงเลือกตั้งถือเป็นรูปแบบที่มีความสำคัญของการบริหารในระบอบประชาธิปไตยแต่สิ่งที่ควรตระหนักคือ ประเทศที่ให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือประเทศที่ประชาชน ไปใช้สิทธิเลือกตั้งกันอย่างมากมายไม่ได้หมายความว่า ประเทศนั้นจะเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง การไปใช้สิทธิเลือกตั้งในรูปแบบของประชาธิปไตยที่แท้จริงนั้น ต้องมีลักษณะดังนี้

3.1 การใช้สิทธิโดยอิสระ กล่าวคือ การไปออกเสียงต้องเกิดจากความสมัครใจ ไม่ได้เกิดมาจากการบังคับหรือข่มขู่หรือสัญญาว่าจะให้ผลตอบแทนในการไปออกเสียง

3.2 การเลือกตั้งโดยลับ การออกเสียงต้องกระทำในคูหาเลือกตั้งแต่เพียงลำพัง โดยไม่มีผู้อื่นอยู่ร่วมด้วย เฉพาะผู้กับัตรเท่านั้นที่จะทราบ ว่า ตนเองออกเสียงให้แก่ผู้สมัครคนใด การออกเสียงเลือกตั้งของบุคคล ไม่สามารถประกาศให้ทราบเป็นการทั่วไปได้

3.3 ความเสมอภาคในการเลือกตั้ง บุคคลแต่ละคนมีสิทธิออกเสียงได้คนหนึ่งเสียงเท่านั้น บัตรที่มีการกาหมายเลขมากกว่าหนึ่งหมายเลข ถือเป็นบัตรเสีย

3.4 ความเป็นกลาง บุคคลที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในการเลือกตั้งทุกคนต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างเที่ยงธรรม ไม่ลำเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

4. การมีส่วนร่วมในรูปแบบของการแสดงออก บุคคลมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การเขียน การพูด การโฆษณา การพิมพ์ซึ่งการแสดงออกเหล่านี้อาจอยู่ในรูปแบบของการวิพากษ์ วิจารณ์ตามสื่อต่าง ๆ ร้านกาแฟ บ้านเรือน สถานที่สาธารณะ ฯลฯ รัฐบาลต้องไม่ขัดขวางหรือห้ามปรามการแสดงออกของประชาชน โดยเฉพาะโครงการที่มีผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนและชุมชน รวมทั้งความมั่นคงปลอดภัยของประเทศชาติแล้ว รัฐบาลต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นก่อนลงมือดำเนินการเสมอ เช่น การสร้างท่อก๊าซ การสร้างเขื่อน การสร้างสนามบิน ฯลฯ นอกจากนี้ การแสดงออกที่สำคัญอีกรูปแบบหนึ่ง คือ การชุมนุมหรือการประท้วงโดยสงบและปราศจากอาวุธ รัฐบาลต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงออกเช่นกัน ทั้งนี้เพื่อจะได้แสดงความโปร่งใสในการทำงานออกมาให้มากที่สุด

ในการจำแนกรูปแบบและกิจกรรมของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ทำการศึกษาและจำแนกเอาไว้หลายรูปแบบด้วยกัน ซึ่งมีทั้งความคล้ายคลึงและแตกต่างกันตามทัศนะของแต่ละท่าน รูปแบบและกิจกรรมของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองที่ Milbrath จำแนกระดับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองจากน้อยไปหามาก ดังนี้

1. การแสดงความสนใจต่อปัจจัยกระตุ้นของการเมือง เช่น รับฟังข่าวสารการเมือง เป็นต้น
2. การใช้สิทธิเลือกตั้งหรือการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
3. การริเริ่มพูดคุยทางการเมือง เช่น ขอบคุยเรื่องการเมือง
4. การชักจูงให้ผู้อื่นเลือกตั้งผู้ที่ตนสนับสนุน เช่น การสนับสนุนผู้สมัครหรือพรรคที่ตนสนับสนุน
5. การติดกระดุมสติ๊กเกอร์เพื่อแสดงการสนับสนุน เช่น ติดเครื่องหมายหาเสียงเลือกตั้ง
6. การติดต่อกับนักการเมืองหรือผู้นำทางการเมือง
7. การบริจาคเงินสนับสนุนการเมือง เช่น การสนับสนุนเงินช่วยเหลือผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมือง เป็นต้น
8. การร่วมประชุมหรือชุมนุมทางการเมือง เช่น ไปฟังผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือพรรคการเมืองหาเสียงเลือกตั้ง เป็นต้น
9. การร่วมรณรงค์ทางการเมือง เช่น การช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือพรรคการเมืองหาเสียงเลือกตั้ง เป็นต้น
10. การเป็นสมาชิกสำคัญของพรรคการเมืองหรือการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง
11. การร่วมประชุมแกนนำของพรรคการเมืองหรือเข้าร่วมประชุมทางการเมือง

12. การระดมเงินทุนสำหรับพรรคการเมือง หรือการสนับสนุนทางการเงินแก่พรรคการเมือง

13. การเข้าแข่งขันทางการเมือง ได้แก่ การเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง

14. การดำรงตำแหน่งทางการเมือง ได้แก่ การได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นต้น (อ้างอิงใน พรอัมรินทร์ พรหมเกิด. 2545 : 98 - 109)

สัญญา เคนาภูมิ (2559 : 99 - 101) ได้อธิบายไว้ว่า หากจะพิจารณาความหมายของ “การตัดสินใจทางการเมือง (Political Decision Making) “สามารถสรุปได้ว่าเป็นกระบวนการตัดสินใจที่เริ่มด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลทางการเมือง การวิเคราะห์คุณค่าทางการเมือง การตัดสินใจเลือกแนวทางการเมือง และที่สุด “ผลของการตัดสินใจทางการเมือง จึงเป็นเรื่องของพฤติกรรมทางการเมือง (Political behavior) ด้วยการได้เข้าไปมีส่วนร่วม พัวพัน เกี่ยวโยง หรือกระทำใดๆ ในกิจกรรมการเมือง” เรียงตามน้ำหนักของความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Sense of belonging) มีดังนี้

1.การเฝ้าสังเกต (Observation) หมายถึง การเฝ้าดูหรือศึกษาเหตุการณ์ปรากฏการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้เข้าใจลักษณะธรรมชาติและความเกี่ยวข้องกันระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ของเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์นั้น ๆ (สุภางค์ จันทวานิช. 2549 : 45) การเป็นผู้สังเกตการณ์ถือว่าเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นซึ่งจะนำไปสู่การประเมินค่า หรือการให้คุณค่ากับสิ่งที่ได้สัมผัสนั้น

2. การมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง กระบวนการให้บุคคลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ตัดสินใจ แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง (Erwin, William. 1976) ซึ่งเป็นผลมาจากการเห็นพ้องกันในเรื่องของความต้องการ การกำหนดทิศทางของการเปลี่ยนแปลง และความเห็นพ้องต้องกันจะต้องมีมากจนเกิดความคิดริเริ่มเพื่อให้เกิดการปฏิบัติ (ยุพาพร รูปงาม. 2545 : 5)

3. การประสานงาน (Coordination) หมายถึง การจัดให้บุคคลทำงานสัมพันธ์และสอดคล้องกัน โดยตระหนักถึงภาระหน้าที่ ความรับผิดชอบ เป้าหมาย และมาตรฐานการปฏิบัติงาน (Fayol Henry. 1967 : 43) การประสานงานมิได้เพียงแต่จะจัดให้มีการประสานงานเท่านั้น หากแต่ต้องให้ทุกฝ่ายได้เข้าใจงานร่วมกันทำงานด้วยความเต็มใจ จึงเห็นได้ชัดเจนว่าข้อตกลงที่สำคัญของการประสานงานก็คือ ความร่วมงาน (Cooperating) ในการปฏิบัติงานเพื่อจะช่วยให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จนั่นเอง

4. การร่วมงาน (Co-operation) หมายถึง การทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งของบุคคลทั้ง 2 ฝ่ายเพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายที่ต่างฝ่ายต่างยอมรับการร่วมมือจะมีผลให้สมาชิกของทุกฝ่ายเกิดความพึงพอใจ ในลักษณะเป็นกลุ่ม เป็นทีม ร่วมรู้ ร่วมคิด มีส่วนร่วมในการทำงาน ร่วมรับผิดชอบงานทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

5. ความร่วมมือ (Collaboration) หมายถึง การทำงานร่วมกันทำงานใน กิจกรรมระหว่างองค์กร 2 องค์กรหรือมากกว่า มีคุณลักษณะความเป็นทางการและเป็นยุทธศาสตร์ทางเลือกสำหรับการสร้างสิ่งที่น่าสนใจร่วมกัน โดยการแบ่งปันการใช้การใช้อำนาจหน้าที่และบทบาทหน้าที่ร่วมกันในความรับผิดชอบต่อความสัมพันธ์ระหว่างกันและเป้าหมาย (Himmelman. 1996)

6. การเป็นหุ้นส่วน (Partnership) หมายถึง ลักษณะของแบบแผนที่มีความเกี่ยวข้องกันระหว่างผู้ดำเนินการที่มีจำนวนมากกว่าหนึ่งกลุ่ม หรือเป็นการร่วมมือกันระหว่างผู้ดำเนินการร่วมกันเพื่อนำไปสู่วัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน โดยกลุ่มผู้ดำเนินการด้านต่างๆ มีร่วมกันทำงานโดยมีเป้าหมายของการสร้างประโยชน์ที่เพิ่มขึ้นทางสังคมและไม่สามารถดำเนินการได้เพียงผู้ดำเนินการกลุ่มเดียว (Mackintosh, 1992) การร่วมมือแบบหุ้นส่วนเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมแบบอาสาสมัครหรือการมีส่วนร่วมที่ถูกกำหนดเอาไว้

ภูสิทธิ ชันติกุล (2553 : 28) ได้อธิบายความหมายของรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ว่า หมายถึง รูปแบบการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารตามระบอบประชาธิปไตยประชาชนต้องตระหนักว่าตนเองเป็นเจ้าของประเทศและต้องเข้าไปรับผิดชอบในกิจการบ้านเมืองในทุกโอกาสที่สามารถกระทำได้ ประชาชนต้องไม่ละเลยหรือเพิกเฉยการกระทำหน้าที่ในฐานะพลเมืองดีของสังคม หน้าที่สำคัญยิ่งของประชาชนคือ การสร้างเสริมคนดีให้เข้ามาบริหารบ้านเมือง ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงพระราชทานไว้ว่า “ในบ้านเมืองนั้น มีทั้งคนดีและคนไม่ดี ไม่มีใครจะทำให้คนทุกคนเป็นคนดีได้ทั้งหมด การทำให้บ้านเมืองมีความปรกติสุขเรียบร้อย จึงมิใช่การทำให้ทุกคนเป็นคนดี หากแต่อยู่ที่การส่งเสริมคนดี ให้คนดีได้ปกครองบ้านเมือง และควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจไม่ให้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้”

James R. Townsend (1967 : 25 - 29) ได้อธิบายไว้ว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง นั้น หมายถึง การมองภาพกว้างที่สะท้อนระบอบการปกครอง ที่ว่ารูปแบบของกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่ามี 2 ลักษณะ ได้แก่

1. ลักษณะแบบตะวันตก ในประเทศที่มีระบอบการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งประชาชนมักจะเกี่ยวข้องกับการเมืองด้วยความสมัครใจอยู่เสมอ

2. ลักษณะแบบสังคมคอมมิวนิสต์ ซึ่งประชาชนถูกบังคับให้เข้ามาเกี่ยวข้องกับการเมืองในเรื่องที่รัฐบาลเห็นว่ามีความจำเป็นต่อการบริหาร (อ้างใน ภูสิทธิ ชันติกุล. 2553 : 18)

Barber J. David (1972 : 3) ได้อธิบายไว้ว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองถือว่าเป็นภาพสะท้อนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคประชาชนอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งตามแนวคิดของ บาร์เบอร์ เจ เดวิด ได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง ไว้ 2 ประการ

1. การมีส่วนร่วมโดยตรง เป็นลักษณะที่ประชาชนเป็นผู้ดำเนินการปกครองตนเองโดยตรง เช่น การบริหารงาน การกำหนดนโยบาย และการตัดสินใจในการดำเนินงานด้วยตนเอง

2. การมีส่วนร่วมโดยทางอ้อม เป็นลักษณะที่ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมแต่ไม่ได้เป็นผู้ดำเนินการปกครองด้วยตนเองโดยตรง แต่เป็นการเลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่ด้วยวิธีการเลือกตั้งโดยประชาชนอย่างเสรี ซึ่งกลไกนี้ต้องการให้ประชาชนเข้ามาควบคุมการบริหารงานฝ่ายปกครองให้เป็นไปตามความต้องการ (ภูสิทธิ ชันติกุล. 2553 : 20)

Almond and Powell (1976 : 145 - 146) จำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็น 2 รูปแบบใหญ่ ๆ ดังนี้

1. รูปแบบตามธรรมเนียมปฏิบัติ (Conventional Forms) สามารถแบ่งเป็นรูปแบบย่อย ๆ ได้ดังนี้

- 1.1 การออกเสียงเลือกตั้ง
- 1.2 การสนทนาเรื่องการเมือง
- 1.3 การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง
- 1.4 การจัดตั้งและการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ
- 1.5 การติดต่อส่วนตัวกับเจ้าหน้าที่การเมือง

2. รูปแบบที่ไม่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ (Unconventional Forms) แบ่งเป็นรูปแบบย่อย ๆ ดังนี้

- 2.1 การยื่นข้อเรียกร้อง
- 2.2 การเดินขบวน
- 2.3 การเข้าประจันหน้ากัน
- 2.4 การละเมิดกฎหมายของสังคม
- 2.5 การใช้ความรุนแรงทางการเมือง
- 2.6 สงครามแบบกองโจรและการปฏิวัติรัฐประหาร (ภุสทิธี ชันติกุล. 2553 : 18)

Milbrath (1977 : 12 - 19) ได้กล่าวไว้ว่า การแสดงออกทางการเมืองของประชาชนหรือชุมชนที่จะเข้าไปมีบทบาทร่วมกิจกรรมในทางการเมืองนั้น พร้อมทั้งได้เสนอลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยจำแนกกิจกรรมทางการเมืองของประชาชนไว้ 6 ด้านได้แก่ 1) การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง 2) การเป็นเจ้าหน้าที่พรรคการเมืองและเจ้าหน้าที่รณรงค์หาเสียง 3) การเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน 4) การติดต่อกันทางการเมือง 5) การเป็นผู้ประท้วง และ 6) การเป็นผู้สื่อสารทางการเมือง

นอกจากนั้น โคเฮน และออฟฮอฟ ได้อธิบายและวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในแง่ของรูปแบบของการมีส่วนร่วม โดยได้แบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision-making) ซึ่งอาจเป็นการตัดสินใจตั้งแต่ในระยะเริ่มการตัดสินใจในช่วงของกิจกรรม และการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน (Implementation) ซึ่งอาจเป็นไปในรูปของการเข้าร่วม โดยการให้มีการสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริหารและการร่วมมือ รวมทั้งการเข้าร่วมในการร่วมแรงร่วมใจ

3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์ทางวัตถุทางสังคม หรือโดยส่วนตัว

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล (Evaluation) ซึ่งนับเป็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินงานกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป (สุเมธ แสงนิม นวล. 2545 : 12)

ดังนั้น รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นกิจกรรมทางการเมืองของประชาชนที่พึงแสดงออกมา เช่น การประชุม การอภิปราย การปฏิบัติกิจกรรม การใช้สิทธิไปลงคะแนนเสียง การสนทนาเรื่องการเมือง และเสียสละเวลาในการปฏิบัติงาน การไม่สนใจและเข้าร่วมกิจกรรมใดเลย แสดงตนเป็นผู้สนใจทางการเมือง เป็นผู้เปิดประเด็นพูดคุยเรื่องการเมือง ให้ความรู้ผู้อื่น พยายามพูดเชิญชวนให้ผู้อื่นไปเลือกผู้ที่ตนสนับสนุน ร่วมประชาสัมพันธ์ทางการเมือง เช่น การสวมเสื้อหรือติดสติ๊กเกอร์ที่รณรงค์ ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้นำทางการเมือง บริจาคเงิน/สิ่งของช่วยเหลือพรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง ร่วมการประชุม ฟังการหาเสียง แนะนำตัว หรือการชุมนุมทางการเมือง ช่วยรณรงค์หาเสียง สมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ร่วมกิจกรรมของพรรค เช่น การเข้าร่วมประชุม ดำเนินกิจกรรมหาเงินเข้าพรรคการเมือง เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคการเมือง ร่วมดำเนินกิจกรรมสาธารณะ และดูแลกิจกรรมของพรรคการเมือง เป็นต้น

เมื่อรวบรวมแนวคิด ทฤษฎีจากนักวิชาการแล้ว ผู้วิจัยจึงสามารถสรุปได้ว่า พฤติกรรมทางการเมืองมีรูปแบบการแสดงพฤติกรรมทางการเมือง ออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. การสังเกตการณ์ทางการเมือง หมายถึง การแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางการเมืองที่อยู่ในระดับต้น เป็นการเฝ้าดูหรือศึกษาเหตุการณ์ปรากฏการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้เข้าใจลักษณะธรรมชาติและความเกี่ยวข้องกันระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ของเหตุการณ์หรือ ปรากฏการณ์นั้น ๆ การเป็นผู้สังเกตการณ์ถือว่าเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นซึ่งจะนำไปสู่การประเมินค่า หรือการให้คุณค่ากับสิ่งที่ได้สัมผัสนั้น ไม่ได้เข้าเกี่ยวข้อง พัวพันกับการเมืองเท่าใดนัก ซึ่งอาจมีการสังเกตการณ์ตั้งแต่ระดับต่ำคือไม่ค่อยสนใจการเมืองจนถึงระดับสูง คือการเข้าเกี่ยวข้องทางการเมืองบ้าง ลักษณะของการเป็นผู้สังเกตการณ์ทางการเมือง เช่น การติดตามข่าวสารทางการเมืองอยู่เสมอ การสนทนาเรื่องการเมือง การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การอภิปรายถกเถียงปัญหาทางการเมือง การวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล

2. การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง กระบวนการให้บุคคลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการทางการเมือง ร่วมคิด ตัดสินใจ แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งเป็นผลมาจากการเห็นพ้องกันในเรื่องของความต้องการ การกำหนดทิศทางของการเปลี่ยนแปลง และความเห็นพ้องต้องกันจะต้องมีมากจนเกิดความคิดริเริ่มเพื่อให้เกิดการปฏิบัติ จนล่วงเข้าไปสู่การประสานงาน ตระหนักถึงภาระหน้าที่ ความรับผิดชอบ เป้าหมายหรือเข้าการร่วมงานในลักษณะเป็นกลุ่ม เป็นทีม ร่วมรู้ ร่วมคิด มีส่วนร่วมในการทำงาน ร่วมรับผิดชอบงานทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ การเข้าไปร่วมกระทำกิจกรรมทางการเมือง ได้แก่ การไปเลือกตั้ง การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ การติดต่อกับทางราชการ การวิ่งเต้น (Lobby) กับผู้มีอำนาจของรัฐ การติดต่อกับนักการเมือง การเข้าไปมีส่วนร่วมในเรื่องผลประโยชน์ การเป็นสมาชิกของกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมือง การเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การเข้าร่วมชุมนุมในที่สาธารณะการบริจาคเงิน/สิ่งของช่วยเหลือพรรคการเมือง

การช่วยผู้สมัครหรือพรรคการเมืองหาเสียง เป็นต้น การตัดสินใจทางการเมืองในมิติบทบาทการเป็นผู้มีส่วนร่วมทางการเมือง (Political participant)

3. การเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง หมายถึง ลักษณะของแบบแผนที่มีความเกี่ยวข้องกันระหว่างผู้ดำเนินการที่มีจำนวนมากกว่าหนึ่งกลุ่ม หรือเป็นการร่วมมือกันระหว่างผู้ดำเนินการร่วมกันเพื่อนำไปสู่วัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน โดยกลุ่มผู้ดำเนินการด้านต่างๆ มีร่วมกันทำงานโดยมีเป้าหมายของการสร้างประโยชน์ที่เพิ่มขึ้นทางสังคมและไม่สามารถดำเนินการได้เพียงผู้ดำเนินการกลุ่มเดียว การร่วมมือเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมแบบอาสาสมัครหรือการมีส่วนร่วมที่ถูกกำหนดเอาไว้ เกิดความร่วมมือในการทำงาน ร่วมกันทำงานในกิจกรรมต่างๆทางการเมืองแบบเป็นทางการ เข้าร่วมองค์กรทางการเมืองแบบเป็นระบบ ความรู้สึกเป็นเจ้าของ ได้แก่ การเป็นเจ้าของร่วมกัน การออกแรง/ออกทุนเคลื่อนไหวการเมืองร่วมกัน การแบ่งปันรับผิดชอบ การแบ่งบทบาทการแสดงทางการเมือง การแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น พฤติกรรมทางการเมืองของบทบาทความเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง เช่น การร่วมระดมทุนเข้ากลุ่มหรือพรรคการเมือง การสมัครเป็นสมาชิกพรรค การเข้าประชุมพรรคการประชุมสัมพันธกิจกรรมของพรรค การช่วยรณรงค์หาเสียงในช่วงที่มีการเลือกตั้ง การดำรงตำแหน่งสำคัญในพรรคการเมือง การได้รับเลือกตั้งเป็นตัวแทนอาจจะเป็นระดับชุมชนหรือระดับท้องถิ่น หรือระดับชาติ หรือขั้นสูงขึ้นไปอาจอยู่ในขั้นการลงสมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคการเมือง การดำรงตำแหน่งทางการเมือง ฯลฯ

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมทางการเมือง

ในเรื่องนี้ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ พอสรุปได้ว่า พฤติกรรมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกนายกองการบริหารส่วนจังหวัดในครั้งที่ผ่านมามีประกอบด้วยการทำหน้าที่ตามกฎหมายของประชาชน การเลือกเพราะคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัคร การเลือกเพราะความนิยมพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองของผู้สมัครและการตัดสินใจเลือกเพราะนโยบายของผู้สมัคร ซึ่งรายละเอียดต่างๆขอนำเสนอต่อไปนี้

1. ด้านการทำหน้าที่ตามกฎหมายของประชาชน

การทำหน้าที่ของเมืองตามหน้าที่ของพลเมืองในรัฐหนึ่งรัฐใดซึ่งมีหน้าที่ในการปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับหรือหน้าที่พลเมืองนั้น ได้มีนักวิชาการได้กล่าวให้ความหมายไว้ อาทิ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2560). มาตรา 59 บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (1) มีสัญชาติไทย แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติต้องได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี (2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีในวันเลือกตั้ง (3) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่นอกเขตเลือกตั้งที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน หรือมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งเป็นเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง หรือมีถิ่นที่อยู่นอกราชอาณาจักร จะขอลงทะเบียนเพื่อออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งนอกเขตเลือกตั้ง ณ สถานที่และตามวันเวลาวิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน

ราษฎรก็ได้ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยมิได้แจ้งเหตุอันสมควรตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อาจถูกจำกัดสิทธิบางประการตามที่กฎหมายบัญญัติ

จารุวรรณ แก้วมะโน. (2562 : ออนไลน์). ได้กล่าวไว้ว่า ในรัฐธรรมนูญยังได้บัญญัติไว้ว่าหากผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งต้องเสียสิทธิอะไรบ้าง ดังปรากฏในหมวดที่ 7 ว่าด้วยเรื่องรัฐสภา ในส่วนที่ 2 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มาตรา 95 วรรคสาม บัญญัติไว้ชัดเจนว่า “ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่ง ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยมิได้แจ้งเหตุอันสมควรตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อาจถูกจำกัดสิทธิบางประการตามที่กฎหมายบัญญัติ” โดยในมาตรา 35 ของ พ.ร.ป. ว่าด้วยการเลือกตั้ง ส.ส. พ.ศ. 2561 ได้กำหนดว่าผู้ไม่ไปเลือกตั้ง จะต้องเสียสิทธิหลายประการ คือ ผู้นั้นจะไม่สามารถยื่นคัดค้านการเลือกตั้งได้ ไม่สามารถลงสมัครรับเลือกตั้งได้ ไม่ว่าจะเป็นการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็น ส.ส. ส.ว. สมาชิกสภาท้องถิ่น แม้แต่ลงสมัครเป็นผู้บริหารท้องถิ่นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ก็ไม่อาจกระทำได้เช่นเดียวกัน นอกเหนือจากนี้ ตาม พ.ร.ป. ยังระบุอีกว่าผู้ที่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งจะไม่อาจดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมือง รวมไปถึงการดำรงตำแหน่งรองผู้บริหารท้องถิ่น เลขานุการผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยเลขานุการผู้บริหารท้องถิ่น ประธานที่ปรึกษาผู้บริหารท้องถิ่น ที่ปรึกษาผู้บริหารท้องถิ่น หรือคณะที่ปรึกษาผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นระยะเวลาสองปีนับแต่วันเลือกตั้ง

ปรัชญา ช่มนาเสียว. (2559: 79). ได้ศึกษาเรื่อง สมรรถนะหลักของพลเมืองไทยภายใต้ระบอบประชาธิปไตย มหาวิทยาลัยรามคำแหงทุนสนับสนุนมหาวิทยาลัยรามคำแหง ผลการวิจัย พบว่าแนวทางการสร้างและพัฒนาความเป็น พลเมืองภายใต้ระบอบประชาธิปไตยต้องมุ่งเน้นการสร้าง “คน” ให้เป็น “พลเมือง” เพราะ “คน” ที่มีคุณภาพย่อมนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการสร้างและพัฒนาคนในทุกระดับ ด้วยใช้ระบบการศึกษาเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนให้เกิดการหล่อหลอมและตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นพลเมือง ต้องเริ่มปลูกฝังตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน สังคม เพื่อให้เกิดการกระตุ้นในสำนึกของความเป็นพลเมือง เกิดเป็นวัฒนธรรมในการเป็นพลเมืองสู่ชุมชนและสังคมของพลเมือง ซึ่งรัฐเองก็ต้องมีส่วนร่วมในการเปิดพื้นที่ให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ พร้อมกำหนดแนวทาง นโยบาย ยุทธศาสตร์ที่เอื้อต่อความเป็นพลเมืองด้วย จึงจะทำให้เกิดความเป็นพลเมืองอย่างเข้มแข็งทั้งภายในและภายนอก ดังนั้นองค์ประกอบให้เกิดการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยนั้นได้แก่ การที่ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ การปกครองในระบอบประชาธิปไตย การเคารพสิทธิเสรีภาพ กติกา และกฎหมายที่เป็นธรรม ความรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม การปลูกฝังค่านิยมและการมีส่วนร่วมแบบประชาธิปไตย และการยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ โดยมีสื่อซึ่งมาจากผู้ผลิตที่มีความเป็นพลเมืองได้ถ่ายทอดและเผยแพร่ กระตุ้นจิตสำนึก จิตสำนึก และให้มีการแสดงออกด้วยพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงความเป็นพลเมือง

สถาบันพระปกเกล้า. (2559 : 11). ได้อธิบายไว้ว่า พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยจะต้องเป็นผู้ที่มีสำนึก รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ และมีจิตสาธารณะเป็นคุณธรรมประจำใจ รวมไปถึงต้องเป็นผู้มีวินัย มีเหตุผล แสดงออกซึ่งสิทธิเสรีภาพนั้นได้อย่างเหมาะสมไม่ละเมิดผู้อื่น ที่สำคัญคือมีความรับผิดชอบต่อสังคม

กระตือรือร้นและเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ตลอดทั้งการมีส่วนร่วมของพลเมืองมีหลากหลายรูปแบบ และหลากหลายระดับ เริ่มตั้งแต่ระดับที่ใกล้ชิดตัว เช่น การติดตามข่าวสาร การพูดคุย แสดงความคิดเห็นทางการเมือง ไปจนถึงระดับที่สูงขึ้นไป เช่น การรณรงค์ การรวมกลุ่มเพื่อแสดงออกทางการเมือง และการลงสมัครเป็นผู้แทนเป็นต้น ซึ่งต้องอาศัยการแสดงออกและความรับผิดชอบที่เพิ่มมากขึ้น

จารุวรรณ แก้วมะโน. (2562 : ออนไลน์). ได้กล่าวไว้ว่า โดยพื้นฐานของการเป็นรัฐและสังคม การเลือกผู้แทนจะส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของผู้นั้นในสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะการเลือกตั้งเป็นจุดเริ่มต้นของกฎหมายและนโยบาย สิทธิของปัจเจกบุคคลในการลงคะแนนเสียงจึงผูกพันบุคคลนั้นเข้ากับระเบียบทางสังคมของเขาแม้ว่าเขาผู้นั้นเลือกที่จะใช้สิทธิในการเลือกตั้งหรือไม่ใช้สิทธินั้นก็ตาม กฎระเบียบและนโยบายต่างๆ ที่ผู้แทนในฐานะรัฐเป็นผู้กำหนดขึ้นย่อมผูกพันพวกเขาเข้ากับสังคมและรัฐอย่างไม่อาจปฏิเสธได้

2.คุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัคร

สำหรับคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นนั้น ได้มีนักวิชาการอธิบายไว้ ดังนี้ ราชบัณฑิตยสถานพจนานุกรม.(ออนไลน์). หมายถึง คุณงามความดี คุณลักษณะประจำตัวของบุคคล เช่น คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

กมล ทองธรรมชาติ.(2541: 32) หมายถึงคุณสมบัติเกี่ยวกับสถานภาพทางสังคมบางประการ บุคคลบางประเภทถูกจำกัดสิทธิเนื่องจากสภาพทางสังคม เช่น นักพรต นักบวช ซึ่งโดยบทบาทและหน้าที่ทางสังคมนั้น สังคมถือว่าไม่ควรมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการเลือกตั้ง เนื่องจากจะไม่เป็นผลดีต่อสถานภาพของเขาเอง และอาจนำมาซึ่งมลทินของสถาบันที่บุคคลประเภทนี้สังกัดอยู่

พิสนุ พงศรี. (2549: 53-54) ได้อะบายไว้ดังนี้

1. ด้านความรู้ นักวิจัยที่ดีควรมีความรู้ด้านต่างๆ ดังนี้

1.1 มีความคิดริเริ่มที่จะแสวงหาสิ่งใหม่ๆ เนื่องจากงานวิจัยเป็นการหาความรู้ใหม่ๆ นักวิจัยควรมีความคิดริเริ่มเพื่อให้ได้สิ่งใหม่ๆ เพิ่มขึ้น

1.2 มีความรู้ในเนื้อหาของเรื่องที่จะวิจัย ความรู้เรื่องเนื้อหาที่จะวิจัยถือว่ามีความสำคัญ ถ้านักวิจัยไม่มีความรู้หรือความรู้ไม่เพียงพอก็ยากที่จะเป็นนักวิจัยที่ดีได้

1.3 มีความรู้ในการเลือกพัฒนา สร้างเครื่องมือในการวิจัย การวิจัยต้องใช้ข้อมูลเพื่อพิจารณาทดสอบหรือพิสูจน์โดยอาศัยเครื่องมือที่มีคุณภาพ นักวิจัยต้องมีความรู้ในการเลือกพัฒนาหรือสร้างเครื่องมือให้เหมาะสมกับเรื่องที่วิจัย

1.4 มีความรู้ระเบียบวิธีวิจัย การวิจัยมีขั้นตอน กระบวนการ ระเบียบวิธีตามหลักวิชาการ นอกจากจะมีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาแล้วต้องมีความรู้เรื่องระเบียบวิธีวิจัยด้วย

1.5 มีความรู้ทางสถิติ การวิจัยเชิงปริมาณต้องใช้สถิติประเภทต่างๆ ในการวิเคราะห์ข้อมูล นักวิจัยที่ดีต้องมีความรู้ทางสถิติที่ใช้ในการวิจัยด้วย

1.6 มีความคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์เชิงเหตุผล การวิจัยเป็นการใช้เหตุผลจากการวิเคราะห์สังเคราะห์สิ่งต่างๆ การจะเลือกหรือทำสิ่งใดทุกขั้นตอนจะต้องมีเหตุผลเสมอ ผู้ที่มีความสามารถในการวิเคราะห์สังเคราะห์วิจารณ์เชิงเหตุผลอย่างมีหลักการ ทฤษฎีจะเอื้อต่อการเป็นนักวิจัยที่ดีได้มาก

2. ด้านการปฏิบัติ นักวิจัยที่ดีควรมีทักษะด้านการปฏิบัติ ดังนี้

2.1 มีทักษะการวางแผนและทำงานอย่างเป็นระบบ การวิจัยมีขั้นตอน กระบวนการดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยต้องมีทักษะในการวางแผน

2.2 มีทักษะในการสังเกต นักวิจัยต้องเป็นคนช่างสังเกตอยู่เสมอ

2.3 มีทักษะในการสื่อสาร การวิจัยจะมีการติดต่อสื่อสารทั้งทางวาจาและลายลักษณ์อักษร ต้องเขียนรายงานการวิจัย ซึ่งต้องอาศัยทักษะในการสื่อสารสูง

2.4 มีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์และการค้นคว้าด้วยเทคโนโลยีใหม่ๆ ปัจจุบันการวิเคราะห์ทางสถิติและการค้นคว้าข้อมูลต่างๆ ใช้คอมพิวเตอร์กันมากขึ้น ถือเป็นทักษะที่เอื้อต่อการวิจัยได้มาก

2.5 มีทักษะในการประเมิน การวิจัยต้องมีการเลือกสิ่งหนึ่งสิ่งใดเสมอ นักวิจัยต้องอาศัยข้อมูลสารสนเทศต่างๆ ประกอบการพิจารณาประเมินเลือกสิ่งต่างๆ อย่างมีเหตุผล

2.6 มีทักษะในการเขียน งานวิจัยจะนำเสนอด้วยลายลักษณ์อักษร เป็นเอกสารประเภทหนึ่ง ต้องอาศัยการเขียนที่สื่อให้ผู้อ่านเข้าใจตรงกัน

3. ด้านจิตใจ นักวิจัยที่ดีมีคุณลักษณะด้านจิตใจ ดังนี้

3.1 มีความกระตือรือร้น การวิจัยต้องเร่งทำให้ทันเวลา นักวิจัยควรมีความกระตือรือร้น มุ่งมั่น ใฝ่รู้อยู่ตลอดเวลา

3.2 มีความละเอียดรอบคอบ งานวิจัยมีขั้นตอนรายละเอียดมาก นักวิจัยที่ดีต้องมีความละเอียดรอบคอบเพื่อผลที่ดีที่สุด หรือหลีกเลี่ยงความเสียหายต่างๆ ได้

3.3 มีความกล้าในการตัดสินใจ การตัดสินใจเกี่ยวเนื่องกับการประเมิน นักวิจัยต้องกล้าตัดสินใจภายใต้สารสนเทศที่มี

3.4 มีความรับผิดชอบ นักวิจัยต้องรับผิดชอบต่อทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ทุน ผู้ร่วมวิจัย และผู้ใช้ผลวิจัย เป็นต้น

3.5 มีความเชื่อมั่น นักวิจัยต้องเชื่อมั่นต่อสิ่งที่ค้นพบ แม้จะขัดแย้งกับความรู้เดิมก็ตาม

3.6 มีความขยันอดทนในการหาความรู้ การวิจัยต้องใช้เวลาานาน นักวิจัยต้องอดทนในการรอคอยคำตอบที่ได้

3.7 มีจิตใจกว้างขวางยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น นักวิจัยต้องรับฟังความคิดเห็นหรือการวิพากษ์วิจารณ์ผลงานของตนอย่างเสียไม่ได้ ต้องมีจิตใจกว้างพร้อมรับฟังความเห็นของผู้เกี่ยวข้องเสมอ

3.8 รักความจริง มีจรรยาบรรณ การวิจัยเป็นการหาความรู้ความจริง นักวิจัยต้องพอใจในสิ่งที่ค้นพบโดยไม่มีอคติ แม้จะไม่เป็นไปตามที่คาดหวังก็ตาม

3.9 มีมนุษยสัมพันธ์ การวิจัยมีผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ต้องอาศัยความร่วมมือและประสานกับผู้เกี่ยวข้องอยู่เสมอ

จากคุณลักษณะข้างต้น นักวิจัยอาจไม่ต้องมีคุณลักษณะครบทุกข้อ แต่ถ้ามีมากเท่าไรก็จะเอื้อต่อการทำวิจัยมากขึ้นเท่านั้น คุณสมบัติบางอย่างถ้าไม่มีหรือมีไม่เพียงพออาจขอความช่วยเหลือจากผู้อื่นได้ เช่น ความรู้ทางระเบียบวิธีวิจัย สถิติ และคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

3.ด้านกระแสนิยมของพรรคการเมือง

สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์ (2546: 190) พรรคการเมืองมีหน้าที่ในการกระจายค่านิยม (Socialization Function) พรรคการเมืองมีหน้าที่ในการสื่อสารอุดมการณ์หรือแนวคิดดังกล่าวให้กับประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงของการเลือกตั้ง หน้าที่ดังกล่าวของพรรคการเมืองจึงมีลักษณะเป็นการกระจายค่านิยมทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ให้อยู่ในวงกว้าง และหากพรรคใดได้รับชัยชนะสามารถจัดตั้งรัฐบาลก็เท่ากับว่า เราเอาค่านิยมดังกล่าวมาด าเนินการในทางปฏิบัติ ซึ่งเป็นค่านิยมที่ได้รับการยอมรับจากประชาชน โดยมีผลการเลือกตั้งเป็นประจักษ์พยาน การสังกัดพรรคการเมืองได้รับความนิยมในการศึกษาของชาวอเมริกัน โดยเฉพาะงานวิจัยเกี่ยวกับการเลือกเปิดรับข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์พบว่าช่องทางการเปิดรับข่าวสารจากสื่อใหม่นี้ได้มีไปด้วยแหล่งข่าวสารแบบสังกัดพรรคการเมือง ยิ่งไปกว่านั้นงานวิจัยยังแสดงให้เห็นว่าการเลือกเปิดรับข่าวสารเป็นผลมาจากความเข้มข้นในการสังกัดพรรคการเมืองของบุคคลโดยบุคคลที่ระบุว่าสังกัดพรรคเดโมแครตหรือรีพับลิกันอย่างสุดขั้ว(extreme)มีแนวโน้มที่จะเลือกเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์ที่ขัดแย้งกับความเชื่อของตนน้อย (อึ้งใน พิษณุณี ภูตระกูล, 2558: 59)

รูปแบบการมีส่วนร่วมในลักษณะนี้ที่เห็นได้ชัด คือการที่ภาคประชาชน หรือภาคพลเมืองเข้าร่วมกันวิเคราะห์แลกเปลี่ยน ถกเถียงกันเพื่อเสนอแนวคิดของตนในการสร้างนโยบายที่เหมาะสมสำหรับตนเอง หลักการสำคัญของการมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้ คือกระบวนการที่ให้ประชาชนทุกคน หรือภาคพลเมืองได้มีส่วนร่วมในการเสนอแนะ และตอบสนองข้อเรียกร้องเพื่อให้ตัวแทนของตน หรือรัฐบาลนำไปปฏิบัติต่อไป การมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชนจึงสามารถทำได้หลายรูปแบบ รูปแบบที่หลากหลายเหล่านี้ได้ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองที่กว้างขึ้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกลไกหนึ่งที่ทำให้ประชาชนได้มีโอกาสสื่อสารกับรัฐมากยิ่งขึ้น ได้มีโอกาสในการสื่อสารและสานผลประโยชน์ร่วมกัน ทให้การดำเนินนโยบายการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมเปลี่ยนผ่านไปสู่ “การเป็นประเด็นสาธารณะ” ที่ทุกคน ทุกภาคส่วนต้องให้ความสำคัญ และสนใจที่สำคัญการมีส่วนร่วมทางการเมืองทำให้เปลี่ยนข้อความคิดที่ว่า การตัดสินใจทางการเมือง และกิจกรรมทางการเมืองเป็นเรื่องของ “นักการเมือง” ไปสู่การเป็น “เรื่องของคน” (คงฤทธิ กุลวงษ์, 2561: 112)

4.ด้านอิทธิพลการให้สิ่งของแลกเปลี่ยน

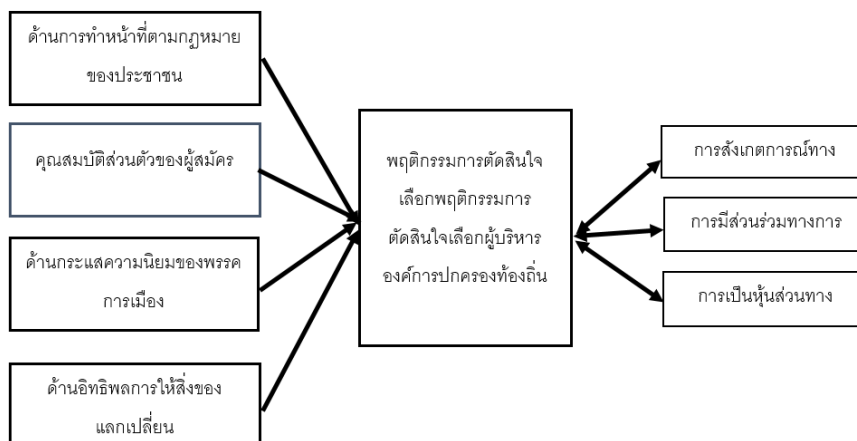
ประภัสสร ปรีเอี่ยมและคณะ.(2556: 39) การให้บริการกับการอุปถัมภ์การเคยทำงานร่วมกันกับความ เป็นพวกพ้อง และตัวผู้สมัครมีผลต่อการตัดสินใจไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมากที่สุดทั้งนี้ พบว่าความสัมพันธ์

ระหว่างกลุ่มอิทธิพลทางการเมือง การมีผลประโยชน์ร่วม การอุปถัมภ์และพวกพ้อง มักจะมีการใช้เงินเป็นตัวการในการแลกเปลี่ยน การซื้อเสียง ถือเป็นรูปแบบหนึ่งของการทุจริตหรือคอร์รัปชัน (corruption) ที่หมายถึงการฉ้อราษฎร์บังหลวงหรือการโกงกิน เป็นการได้ผลประโยชน์ตอบแทนในวิถีทางที่ผิดด้วยความไม่เป็นธรรม ไม่ถูกศีลธรรม มโนธรรมและคุณธรรมการทุจริตหรือคอร์รัปชัน มักเกิดจากปัญหาหลัก 3 ประการ คือ ประการแรก ปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมและทัศนคติที่แตกต่างกันทั้งนี้เนื่องมาจากวัฒนธรรมไทยมีการนับถือลำดับอาวุโสและลำดับชั้นในสังคมสูง ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางอำนาจสูงสังคมไทยเป็นสังคมอุปถัมภ์มาตั้งแต่อดีตที่มักจะช่วยเหลือเอื้ออาทรต่อกัน แต่ปัจจุบันอำนาจอุปถัมภ์มีการเบี่ยงเบนไปจากเดิม เป็นการเอาัดเอาเปรียบ เป็นเรื่องของการใช้อิทธิพลในตำแหน่งหน้าที่เพื่อประโยชน์ของตนเอง ประการที่สอง คือ ปัญหาการแทรกแซงทางการเมือง โดยข้าราชการที่ต้องการผลประโยชน์ในตำแหน่งหน้าที่จะกระทำการทุจริตในลักษณะผลประโยชน์ต่างตอบแทนร่วมกับนักการเมือง และประการที่สาม คือ ปัญหาเรื่องความยากจน ทำให้คนต้องดิ้นรนและกระทำทุจริตในรูปแบบต่าง ๆ ในขณะที่มีการซื้อสิทธิขายเสียงเป็นการคอร์รัปชันอย่างหนึ่งที่แฝงมากับการเลือกตั้งที่ผู้สมัครจะใช้ทุกวิธีการเพื่อให้ได้รับเลือกเป็นผู้แทน และเมื่อผู้แทนได้เข้าไปดำรงตำแหน่งแล้วก็จะพยายามหาวิธีการเพื่อถอนทุนคืนหรือสร้างบารมีจึงเท่ากับเป็นการเปิดโอกาสให้คนเหล่านั้นเข้าไปกระทำทุจริตที่สลับซับซ้อนต่อไปมากยิ่งขึ้นการเลือกตั้งในภาคอีสานถูกโรคร้ายทางการเมืองและถูกซื้อได้ด้วยเงินเข้าไปกีดกันคนยากจนจนยากจะแก้ไขอำนาจเงินกลายเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการเมือง

การตัดสินใจลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครที่มีคะแนนรวมสูงสุดจากการประเมินในการตัดสินใจครั้งสุดท้ายนี้นั้น อาจจะมีตัวแปรอย่างอื่นแทรกเข้ามาได้ ได้แก่ เงินทอง อำิสสินจ้างต่างๆ ที่หวั่นคะแนนของผู้สมัครรับเลือกตั้งนำมาแจกจ่ายให้แก่กันนั้นขึ้นอยู่กับเหตุผล และหลักเกณฑ์ของผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง(ยงยุทธ พงษ์ศรี. 2561: 69)

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (2534: 66).กล่าวว่า การเลือกตั้งในประเทศไทยมีมาอย่างต่อเนื่องมากขึ้น ปรากฏว่าได้มีการกล่าวถึงการใช้เงินซื้อเสียงในการเลือกตั้งมากขึ้นทุกขณะ แม้จะไม่มีตัวเลขสถิติยืนยันว่า การใช้เงินซื้อเสียงในการเลือกตั้งได้เพิ่มมากขึ้นเป็นอัตราส่วนเท่าใด แต่จากการสังเกตการณ์ของผู้ที่สนใจในการเลือกตั้งตั้ง เช่น บรรดาสื่อมวลชนต่างๆ ได้รายงานว่าการใช้เงินซื้อเสียงในการเลือกตั้งมีเป็นจำนวนมาก และได้ผลอย่างยิ่ง จนกระทั่งรู้สึกได้ว่า ผู้สมัครที่มีฐานะทางการเงินดี หรือได้รับการสนับสนุนทางการเงินเป็นจำนวนมาก มักเป็นผู้ได้เปรียบผู้สมัครที่ได้รับการสนับสนุนทางการเงินน้อยกว่า อีกทั้งเกิดความรู้สึกว่า “เงินคือเครื่องมือที่ดีที่สุดในการได้มาซึ่งคะแนนเสียง

เมื่อรวบรวมแนวคิดทฤษฎีของนักวิชาการหลากหลายท่านเกี่ยวกับพฤติกรรมกาตัดสินใจเลือก พฤติกรรมกาตัดสินใจของประชาชนในการเลือกผู้บริหารองค์การปกครองท้องถิ่น ผู้เขียนจึงสรุปเป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

แผนภาพ พฤติกรรมการณ์ตัดสินใจเลือกพฤติกรรมการณ์ตัดสินใจของประชาชนในการเลือกผู้บริหารองค์การปกครองท้องถิ่น

บทสรุป

จากการรวบรวมแนวคิดทฤษฎีจากนักวิชาการแล้วพบว่า พฤติกรรมการณ์ตัดสินใจเลือกพฤติกรรมการณ์ตัดสินใจของประชาชนในการเลือกผู้บริหารองค์การปกครองท้องถิ่นของประชาชนนั้นมีสาเหตุปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการณ์เลือกตั้ง มีสาเหตุที่ประกอบด้วย 1) เลือกเพราะการที่ต้องทำหน้าที่ตามกฎหมายของประชาชน 2) เลือกเพราะชื่นชอบในคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัคร 3) เลือกเพราะชื่นชอบในกระแสด้านนิยมของพรรคการเมืองที่ผู้สมัครสังกัด และ 4) เลือกเพราะเหตุที่เกิดจากอิทธิพลการให้สิ่งของแลกเปลี่ยนในห้วงเลือกตั้ง สำหรับพฤติกรรมการณ์ตัดสินใจทางการเมืองของประชาชนนั้นแยกเป็นประเด็นการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่างๆจากมากน้อยไปหามาก ดังนี้ 1) ระดับการสังเกตการณ์ทางการเมือง 2) ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง และ 3) ระดับการเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง

เอกสารอ้างอิง

- กมล ทองธรรมชาติ. (2541). **การเมืองการปกครองไทย**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- คงฤทธิ กุลวงษ์. (2561). **การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบ่อ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม**. วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต, ปีที่ 14 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2561)
- จันทนา สุทธิจารี (2544). **การมีส่วนร่วมของประชาชนการเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน**. กรุงเทพฯ: วีเจพริ้นท์ติ้ง.
- จารุวรรณ แก้วมะโน. (2562). **การสร้างสำนึกพลเมือง**. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2547). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา**. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภารการพิมพ์.

- ประภัศสร ปรีเอี่ยมและคณะ. (2556). การถ่ายทอดจริยธรรมกับพัฒนาการและพฤติกรรมทางจริยธรรมของ
เด็กไทยวัยก่อนเรียนในท้องถิ่นอีสาน. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปรัชญา ชุ่มนาเสียว. (2559). สมรรถนะหลักของพลเมืองไทยภายใต้ระบอบประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.ดลัพูน.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (2534). กรอบการเมืองพฤติกรรมการเมือง, วารสารสังคมศาสตร์, ปีที่ 17 ฉบับที่ 1
(มกราคม-มีนาคม 2517).
- พรอัมรินทร์ พรหมเกิด. (2545). สังคมวิทยาการเมือง. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พิชญานิ ภูตระกูล. (2558). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขั้นตอนธรรมทางการเมืองของนักศึกษาที่เปิดรับข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์. วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิต, ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน),
2558.
- พิสนุ พงศ์ศรี. (2549). การประเมินทางการศึกษา : แนวคิดสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: เทียมฟ้าการพิมพ์.
- ภูสิทธิ์ ชันติกุล (2553). รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ยงยุทธ พงษ์ศรี. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดปทุมธานี:
ศึกษาในท่วงเวลา ปี พ.ศ. 2562.งานค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสื่อสารการเมือง วิทยาลัยสื่อสารการเมือง, มหาวิทยาลัยเกริก
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2560). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134 ตอนที่ 40ก, 6 เมษายน 2560,
หน้า 1-90.
- วรทิพย์ มีมาก และคณะ (2547). หน้าที่พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น
ประมุข. กรุงเทพมหานคร : ไร่ไทยเพรส.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2559). เทคนิคการมีส่วนร่วมของประชาชนและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง. กรุงเทพฯ: ส
นักวิจัยและพัฒนาสถาบันพระปกเกล้า.
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2549). การเมืองการปกครองไทย : พ.ศ.1762-2500. กรุงเทพฯ : เสมาธรรม.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2559). กรอบแนวคิดการศึกษานโยบายสาธารณะ: ทฤษฎี และกระบวนการ”, วารสาร
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. 7 (2), กรกฎาคม – ธันวาคม
2559.
- สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (2527). พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย. กรุงเทพฯ
: โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย ฝ่ายวิจัย , จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุเมธ แสงนิมมว. (2545). ข้อคิดนักบริหาร: จากประสบการณ์นักปกครอง (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพฯ: บัค
แบงก์

- อมร รักษาสัตย์. (2544). การเมืองการปกครองไทย ตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน. กรุงเทพมหานคร : วี.เจ. พรินติ้ง, ๒๕๔๔.
- อลิศรา ชูชาติ และคณะ. (2539). เทคนิคการศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พรินติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.